

BISKOP, PRÄST OCH DIAKON

I SVENSKA KYRKAN

KRAV OCH FÖRVÄNTAN

På kyrkans ämbetsbärare ställs kravet att de på ett rätt sätt skall fullgöra sitt uppdrag i kyrkan. Vid sidan av de direkta kraven riktas också en rad förväntningar mot dem. Dessa krav och förväntningar vävs samman till ett mönster för en rätt ämbetsutövning. De måste också hållas samman så att de ligger i linje med varandra. Människors förväntningar på kyrkans tjänare kan stundom vara missriktade på ett sådant sätt att de inte är förenliga med de grundläggande kraven.

Vissa av kraven är reglerade i författningar och andra bestämmelser. Särskilt till biskops- och prästämbetena knyts vissa officiella åligganden av legal natur. Av speciellt slag är de krav som uttrycks i vigningsordningarna och som biskopar, präster och diakoner går in under genom sina vigningslöften. För de olikartade uppdragen inom det kyrkliga ämbetet är dessa krav i grunden ensartade. Genom uppdragens skiftande art får de olika tonvikt och praktiska konsekvenser. Kraven och de befogade förväntningarna kan illustreras av några nyckelord i anslutning till de avlagda vigningslöften.

Trohet

Av kyrkans ämbetsbärare krävs och förväntas trohet mot uppdraget. Det är en trohet mot kyrkan, som givit uppdraget, och mot kyrkans herre, Jesus Kristus, som är den ytterste uppdragsgivaren. Såväl biskop som präst och diakon lovar i vigningen att utöva sitt uppdrag "så, att Gud blir ärad, kyrkan uppbyggd och Guds vilja förverkligad i världen". Detta krav på trohet i tjänsten är grundat i Jesu egen befallning, som anger trohet och pålitlighet som det första kravet på förvaltare och tjänare (*Matt 24:45-51; Luk 12:41-48, 17:10; 1 Kor 4:2*). I enlighet med detta krav förväntar kyrkan en sådan trohet av dem som mottagit det kyrkliga ämbetets uppdrag. Troheten innebär inga orimliga krav, endast att var och en gör bruk av sina i skapelsen givna gåvor och utvecklar sin förmåga till ett trofast fullföljande av det givna uppdraget.

En del av denna trohet är också att biskopar, präster och diakoner rätt disponerar sina krafter och övriga resurser. Det i sin tur innebär att de inte endast har rätten utan även skyldigheten att söka den fysiska och psykiska vila och rekreation som sätter dem i stånd att helhjärtat fullgöra sitt uppdrag. Det är härvid väsentligt att de fördjupas i vissheten om att stå i ett uppdrag, som inte är självpåtagat, utan som är givet av kyrkan genom vigningen i den treenige Gudens namn. Troheten ställer ämbetsbäraren i ett beroendeförhållande, inte

till dem som har ansvar för val och utnämning, utan till kyrkans Herre. Biskopen, prästen och diakonen är insatta i ett apostoliskt uppdrag som består från generation till generation. De kan med lugn och trygghet gå sin uppdragsgivares ärenden.

Kunskap och insikt

Teologisk kunskap och andlig insikt är inte alldeles samma sak. Den andliga insikten förutsätter att grundläggande teologisk kunskap integreras med personligheten. Det skall vara den kyrkliga ämbetsbärandes ständiga strävan att genom umgänge med Gud, fördjupad teologisk kunskap och mänsklig klarsyn mogna till andlig insikt och leva under den heliga Andens ledning. I detta avseende finns det för varje människa alltid ytterligare ett stycke väg att gå. Det är en naturlig förväntan att den som går på kyrkans uppdrag är medveten härom.

I sina vigningslöften lovar biskopen inte bara att stå fast i kyrkans tro utan också att försvara den och tillse, att Guds ord blir rent och klart förkunnat i enlighet med vår kyrkas bekännelse och sakramenten rätt förvaltade. Prästen lovar inte bara att stå fast i kyrkans tro utan också att rätt förkunna Ordet så som det är omvittnat i vår kyrkas bekännelse och förvalta sakramenten. Diakonen lovar inte bara att stå fast i kyrkans tro utan också att stå vid deras sida som är förtryckta och behöver hjälp. Dessa löften kan ingen rätt uppfylla utan teologisk kunskap och andlig insikt. Den kunskap om kyrkans lära och tro, som förvärvas genom utbildning och fortsatta studier, behöver ständigt fördjupas, så att främst biskopar och präster kan bearbeta de teologiska frågeställningarna på ett sakligt sätt. I synnerhet av biskopen som lärans uttolkare och försvarare har kyrkan rätt att kräva och förvänta en särskild teologisk skicklighet. För sin förkunnelse och undervisning i direktkontakten med församlingsborna måste också prästen ständigt återerövra och vidga sin teologiska kunskap. Också diakonen behöver ständigt fördjupa inte bara sin diakonala baskunskap utan också sin insikt i trons grunder.

Andlig insikt vinnas då en grundläggande teologisk kunskap och praktisk erfarenhet av troslivets villkor bearbetas och integreras med den enskildes personliga livstolkning. Det är en viktig del av ämbetsgemenskapen att kyrkans tjänare härvid bistår varandra i gemensamma studier och utbyte av andliga erfarenheter. De har rätt att förvänta varandras stöd var och en för sin egen mognad som kristna människor och Kristi tjänare.

Lojalitet och solidaritet

Av ämbetsbärarna krävs en lojalitet mot Svenska kyrkan och hennes ordningar som ytterst är en lojalitet mot kyrkans Herre. Solidaritet förväntas i förhållande till stift och församlingar och medarbetare av olika kategorier. Lojaliteten och solidariteten hör nära samman med varandra. Lojaliteten är densamma för alla

kyrkans tjänare men solidariteten varierar med hänsyn till det kyrkliga uppdragets speciella krav. Av biskopen förväntas solidaritet med stiftet och kollegerna i biskopsämbetet och andra kyrkans ledare. Av prästen och diakonen förväntas solidaritet med församlingen och dess organ och medarbetare inom och utom det kyrkliga ämbetet. Kravet på lojalitet och solidaritet är grundat i en naturlig förväntan på kyrkans tjänare att deras tolkning av uppdraget i kyrkan skall präglas av en ödmjuk och tjänstvillig anda.

Ser vi närmare på de krav som i dessa avseenden ställs på biskopen framträder de som ett led i biskopens uppgift att i sin tjänst uttrycka kyrkans enhet och stiftets sammanhållning. I ett av sina vigningslöften lovar biskopen att främja enheten i Kristus genom att följa, upprätthålla och värna vår kyrkas ordning. Detta löfte kan uppfyllas på ett rätt sätt endast då biskopens gärning präglas av lojaliteten mot kyrkan och av solidariteten med medarbetarna inom stiftet. Endast så kan splittring motverkas, och frid och god ordning främjas. Ett sådant sätt att tolka solidariteten innebär inte att biskopen skall göra avkall på den auktoritet, som är nödvändig för stiftets ledning, men att han medvetet motverkar den auktoritära attityd, som kan skapa splittring och motsättningar. En rätt solidaritet från biskopens sida stöder och inspirerar arbetsglädjen och stärker sammanhållningen. En rätt solidaritet yttrar sig i varsamhet med och respekt för medarbetarna och villighet att lyssna även till deras kritiska synpunkter.

Också för prästen, särskilt den som har en arbetsledande ställning, är lojaliteten mot kyrkan och solidariteten med medarbetarna en viktig förutsättning för frid, samverkan och god ordning i församlingen. Detta följer av prästens vigningslöfte att följa vår kyrkas ordning och förverkliga sin kallelse med Kristus som förebild. Det har en rad praktiska konsekvenser för dem som nöts mot varandra i det dagliga arbetet och där konflikthanledningarna kan bli många. I församlingen har prästen det krävande ansvaret att med ödmjukhet tolka solidaritetskravet så att splittring och gruppbildningar undviks och kärlek och sammanhållning befordras. Om motsättningar hotar har kyrkan rätt att av sina präster vänta öppenhet och villighet till samtal, samförstånd och förlikning i medvetande om att de är församlingens tjänare och inte dess herrar. Att i en ödmjuk och positiv anda ge och ta emot saklig kritik är ett uttryck för en rätt solidaritet, som kan gagna församlingens enhet och sammanhållning.

Diakonen utövar i särskild mening ett solidaritetens ämbete. Diakonen har liksom prästen lovat att följa kyrkans ordning och förverkliga sin kallelse med Kristus som förebild. Mönstret för solidaritetskravet är detsamma för båda. De är knutna till församlingen och har ansvar för dess liv och utveckling. Den medmänskliga solidaritet som förväntas av diakonen i relation till församlingsborna kan inte förändras när det gäller relationen till medarbetarna. Just utifrån det diakonala perspektivet har diakonen en särskild kallelse att genom sin omsorg också om dessa bidra till skapandet av en fysiskt och psykiskt god arbetsmiljö, som låter församlingsgemenskapen fungera som en

fast punkt för medmänniskorna.

Vittnesbördet

I ett för biskopar, präster och diakoner gemensamt vigningslöfte lovar dessa att leva så bland människor, att de blir vittnen om Guds kärlek och försoningens hemlighet. Det muntliga vittnesbördet genom förkunnelsen är viktigt. Men livets och gärningarnas vittnesbörd är inte mindre viktigt. För många människor är detta vittnesbörd det avgörande i enlighet med den klassiska formuleringen "dina gärningar talar så högt, att jag inte kan höra vad du säger". På kyrkans ämbetsbärare är förväntningarna när det gäller levnadssättet och den praktiska livstolkningen högre än på andra. Hur man sedan än må bedöma en sådan inställning är det ofrånkomligt att ämbetsbärarnas vittnesbörd i detta avseende är av den största betydelse för kyrkans anseende och trovärdighet. Biskopar, präster och diakoner betraktas med rätta som kyrkans särskilda representanter och har att besinna det ansvar som följer därmed. De är kallade inte endast att bära utan även att själva vara vittnesbörd om kärlekens, försoningens och hoppets evangelium. För dem gäller det att inte stå i vägen för Kristi evangelium och genom sin egen praktiska livstolkning hindra människor från att komma till tro och mogna i tron. Orden, handlingarna och livshållningen skall tala samma språk. Deras privatliv är endast i begränsad mening ett privat liv. Det får inte kompromettera kyrkans anseende och trovärdighet. Det gäller i förhållande till såväl skrivna som oskrivna lagar. Biskopar, präster och diakoner skall – som det heter i vigningsordningen – i allt "sträva efter att låta tro, lära och liv bli ett". Av dem förväntas en livshållning som är ämbetet värdig. Deras liv skall bekräfta munnens bekännelse. När de själva misslyckas skall de kunna visa att kyrkan erbjuder en väg till upprättelse och ny början genom bekännelse och förlåtelse.

Kyrkan värnar familjen och äktenskapet, eftersom det är av avgörande betydelse för såväl den enskilde som samhället att människor lever i trygga och stabila relationer. Kärlek, trohet och livsvaraktighet är ledord för den äktenskapssyn, som ämbetsbäraren skall företräda.

Egen förväntan

Det är inte bara mot kyrkans ämbetsbärare som krav och förväntningar riktas. De har själva rätt att ställa förväntningar. Av kyrkans Herre kan de förvänta att deras gärning i trohet och offervilja blir välsignad och att Guds goda vilja sker även om de själva inte alltid får se frukterna av sina ansträngningar. När misströstan och tvivel kommer kan de tjäna i förvissningen om att Gud förmår hela brister och genom den heliga Anden även kan göra bruk av det ofullkomnade.

Från stiftet och församlingen har de rätt att vänta att förbönen från vigningen inte tystnar. För den enskilde kristne är det en skön förpliktelse att bära fram

sina andliga ledare i bön inför Guds ansikte. Från församlingsbor och medarbetare har kyrkans tjänare rätt att förvänta förståelse för att tjänsten ibland ställer dem inför svåra avgöranden och att de har samma behov av stöd och uppmuntran som alla andra. De har rätt att förvänta sig att den kritik de möter har ett positivt syfte och präglas av en saklig omsorg. Också de har rätt att vara människor som omsluts av den kristna gemenskapens kärlek och värme.

